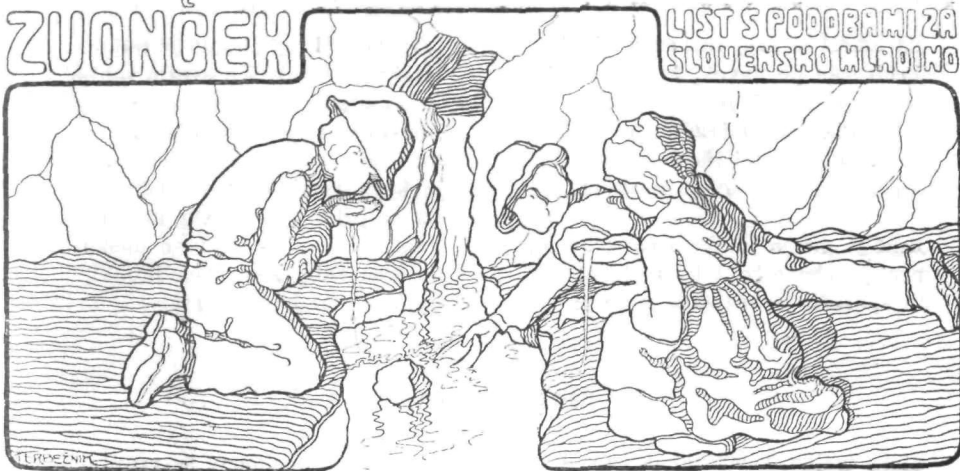

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. sušca 1914.

Leto XV.

Junaški deseterci.

Paša.

V turški Bosni gospodar je paša,
dedec star in grd kot pesoglavec:
glava — čeber mu čepi na vratu,
brado — kozel mu jo je posodil,
nos mu — kumara je dozorela,
usta — prepad s skalami obstražen,
oči — vrag reži se v njih peklenski,
v turbanu zavito svetlo plešo,
a po njej izprehajajo uši se.

In udari paša s sablo k steni,
pride sluga, tinto mu prinese
in pero in tanek list papirja.
In široko sede paša k mizi,
gleda črno, piše grozno pismo,
piše pismo kralju v Črno goro:
„Črni gjavro, jaz sem paša Bosne,
vi ste krti luknje črnogorske,
hajdi, pošlji dvanajst mi krtic brž —
dvanajst deklic mladih in najlepših,
jih okiti s cvetjem vaše gore,
da poklonit pridejo se meni.
Če ne bo jih v sedmih dnevih k meni,
pridem z vojsko na krtine vaše,
kakor bolhe v postelji potrem vas,
kakor z metlo vas pometem v morje.“

Pride pismo, Nikola ga bere,
gleda, bere — komaj smeh vzdržuje:
„Hajdi vkupaj, Črnogorci moji,
hajdi vkupaj, hajdi — strah je tukaj!“

Črnogorci se zberó junaki,
temna vsa so čela jim junaška,
a vesela srca jim junaška.

Gre kralj sivi, gre smeje, počasi.
Strah? Na licu njemu ni ga znati!

Bere pismo, komaj smeh vzdržuje,
čujejo junaki — smeh jih lomi,
bijejo se po kolenih jakih,
pa reko vladarju, da naj piše:
„Piši jarcu šepastemu v Bosno:
Črnogorski krti so — volkovi,
levinje — krtice črnogorske!
Kje zahtevaš ti, bedak neumni,
ki rediš od bosanskih se češpelj,
z naših gor svobodnih cvetk in deklic!
Ali kdaj smo plačevali davek?
Tebi, paša svetli, pošljemo ga:
z brd visokih naših trde skale
za devic dvanajst, o, silni paša
dvanajst svinjskih repov presušenihi,

da odičiš si svoj turban z njimi.
Pridi sam po davek, če ti drago!
Črna gora, veš, je vsa pokrita
s turškimi črepinjami in kostmi,
če ti ljubo, pridi jih pogledat,
kmalu zrl boš i svojó na kolu!“

Bral je pismo turški paša v Bosni,
bral je pismo in debelo gledal
in sporočil je vezirjem svojim:

„Oj, vezirji, oj, junaki čvrsti,
le shranite v kašče svetle sablje
in za hrame risanice puške,
obdelujte vrte, sadovnjake,
da rodijo češplje vam debele,
in ko z njimi se tako zredíte,
da ne pride črnogorska sablja
vam do živa, ne njihova puška,
do srca vam, takrat, oj, junaki,
hajdi gremo nad podgane v goro!“

Mati in sin.

Stara majka, sama zapuščena,
čakala je v koči sina z vojne,
čakala ga komaj je sirota,
kruha služiti ni mogla sama.
„Mine vojna, sin se mi povrne,
s pridno roko spet živil bo mene.“

Mine vojna, sin domov se vrne:
desna roka gnije na bojišču;
če meso so vrani oključali,
bela kost pač v kratkem bo sprhnela.

„Tak se vračaš, sinko, k majki svoji?“

„Dvoje rok je meni Bog ustvaril,
dvoje mater — vsaki roko eno.
Domovini dal sem roko desno,
zate, mati, sem prihranil levo.“

Junak.

Došlo pismo belo majki sivi,
v pismu vest o sinu je z bojišča:
„Jevrosima, moja majka siva,
nič ne skrbi, dobro tu je sinu,
ranjen sem, a rane se celijo,
kmalu se iz bolnice ti vrnem
in veselo, majka, te pozdravim.“

Čita pismo Jevrosima majka,
čita pismo, čudno ji pri srcu:
ali je bridkost, da sin je ranjen,
ali je sladkost, da sin junak je.
Sklene majka, da obišče sina.
Speče črne hlebe tri za pot si,
speče sinu tri kolače bele,
splete mu dve volni nogavici —
sin jih vedno je posebno ljubil.

Vstane rano v gori majka z doma,
kakor srna pomlajena speje,
hodi, hodi, dolge dneve hodi
in čez teden dni dospeje k sinu.

Sede k zgavju trudna mati k sinu,
srce ji je polno, bogve česa,
pogovarja se z edincem svojim,
vzame iz koška tri pogače bele
in iz nedrij nogavice volne,
rjuho odgrne, da obuje sina —
sinu nog v sredini stegen manjka.

Gleda mati sina — on smehljá se.
Skloni se in ga poljubi v lice:
„Pisal si; zdaj, sinko, te razumem!“

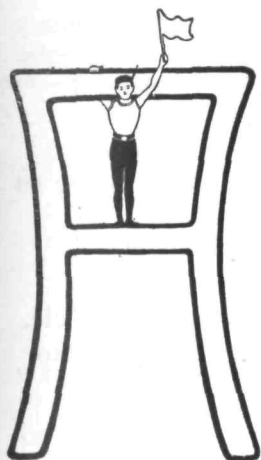
Cvetko Gorjančev.

ANTONIJA GRMKOVA:

Naš mali Rudo.

Ali poznate našega malega Ruda? Ne!? — Poslušajte, jaz vam ga opišem!

Majhen je tako, da mu še nekaj manjka, dokler ne doseže meter visokosti; debel pa je tudi kot dobro nabasan štrukelj. Govori pa vse brez soglasnikov r, s in ž. Za r rabi l, za c in ž pa s. Moško stopa — roke v žepu, glavo pokonci. Pa ni čuda! Kaj mislite, da je naš Rudo kar tak navaden fantiček? O, kako se motite! Malo ga je v hlačicah, a vendar je bil že daleč, daleč po svetu. Gotovo je, da vi — ki me tako debelo gledate in se vam tako neverjetno zdi, da bi tak možiček že potoval po svetu — niste bili in še

dolgo ne boste, kjer je on že bil — na cesarskem Dunaju! Aha, klobuk z glave pa poklon pred takim imenitnim možičkom! — Povedati pa vam moram sedaj, kako in zakaj je potoval ta naš Rudo tako daleč po svetu.

Imeli so pri hiši črnega mačka; dokler je bil majhen, je bil srčkan, kot so srčkane vse male živalce, a pozneje se je predrugačil. Nagajati si ni dal nikoli, precej je postal hud in popraskal je vsakogar, ki mu je bil v bližini. Nekega dne je bil posebno razdražen. Sedel je v kotu in grdo gledal vsakega, ki se mu je približal. Ugibali so, kaj mu je. Eni so rekli, da je bolan, drugi pa so pripovedovali, da ga je ugriznil sosedov pes, ki je pred dnevi stekel. Naj je bil maček stekel ali ne, grdo je gledal, da je bilo kaj. Naš Rudo je tudi resno opazoval malčka in ga je hotel pogladiti. O, da ne bi nikdar storil tega! Ugriznil ga je maček in popraskal do krvi! Jokaje je zbežal k mami. Ta mu je umila rano in obvezala; a da ugotovi, da ni nič hudega, ga je odvedla k zdravniku. Povedala je, kako je bilo in rekla je tudi, da ljudje pravijo, da je stekel pes ugriznil

mačka. Zdravnik je odredil vse potrebno; mačka je ulovil konjederec, Rudo pa je moral na Dunaj v Pasteurjev zavod, kjer zdravijo od steklih živali ujedene ljudi. Hudo je bilo mamici, ko se je morala ločiti od svojega malega, ki mu pa ni bilo nič hudega. Nasprotno, prav vesel je bil, ko so mu pravili, da se pelje daleč, daleč z vlakom. Odredili so pa tako, da ga spremi oče njegov. Tako je odpotoval.

Dolga pot do Dunaja ni našega Ruda prav nič utrudila, saj je po več ur spal trdno, kakor da bi bil doma v svoji postelji. Ko je pa bedel, je vedno gledal skozi okno in povpraševal. Sedaj to, sedaj ono, tako da mu je oče komaj odgovarjal. Srečno sta se privozila do Dunaja. Tja prišedši so ju precej odvedli v Pasteurjev zavod, kjer so malemu brizgali pod kožo zdravilo proti pasji steklini. Dobro se mu je godilo tam, zdravniki so ga imeli radi; brez strahu je govoril z njimi — razumel ga seveda ni nihče, ker je govoril slovensko. Tudi ga je oče odvedel večkrat po mestu in v živalskem vrtu v Schönbrunnu je bil tudi.

Čez 14 dni se je vrnil živ in zdrav v veliko veselje mamici in vsem, ki so ga poznali.

Vprašala sem ga:

»No, Rudo, kako je bilo na Dunaju?«

»O, lepo, lepo, plav lepo!« je odgovoril.

»Pa kaj si videl tam, povej nam, povej!«

»Slona, kace, pa še dluge zivali.«

»Slona?! — Jojmine, kakšen je pa bil?«

»Velik, velik, šrn, šrn,« in raztegnil je roke, kolikor je mogel.

»No, in kaj še poveš z Dunaja?«

Tedaj se je mogočno razkoračil in pričel: »Eins, swei, dlei, viele, fünfe, sechse, siebene, achte, neune, šene!« Globoko je vzdihnil, kakor bi odložil velikansko breme in dodal:

»Snam, snam, dosti leci snam s Dunaja!«

Pa recite sedaj, ali ni naš Rudo res imeniten možiček?!

Ob zori.

*Šumele so lipe ob zori,
poljana je rosna blestela.
Skrivnostna, v tenčice zavita
pod oknom je vila zapela:*

*„Hej, vstani iz nočnega spanja,
ti vitez svetlobe in dneva!
Oblaki nam skrijejo solnce,
a kdo naj sirote ogreva?“*

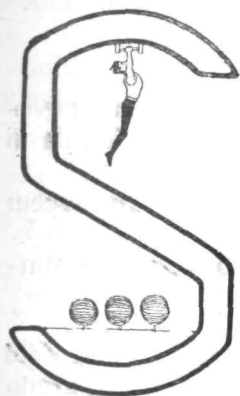
*Na vranca je sedel in z mečem
razganjal polnočne mrakove,
bežali so jezni čez polje
in skrili se v črne gozdove.*

*Pa prišlo je solnce dobrotno
na naše prostrane ravnice
in dolgo s prijaznim očesom
sirotam je gledalo v lice.*

Božidar Borko.

CVETINOMIRSKI:

Lovci.

tali so pri oknu in gledali venkaj na zasnežena polja in holme za vasjo. Marlenka je venomer dihala v steklo, da je postajalo čisto motno, pa ga je zopet brisala s svojo ozko, belo dlanjo, če je hotela ustreči mlajšemu bratu Konradu. Zalka pa je narisala na motnem steklu zdajpazdaj s spretnim prstom velik križ ali svoje ime — kar ji je prišlo pač na um; vse njene risbe pa je neusmiljeno pokončavala nestrpna roka Konradova, ki ni trpela prav nobenega madeža na oknu.

»Jaz natanko razločim zajčje stopinje tam-le na bregu pod Golobijekom«, je povedala Marlenka, vesela, da je sploh kaj povedala ter tako pretrgala molk v sobi; pri tem je dihnila zopet v steklo in držala majna rdeča ustna široko odprta.

Konrad ji je naglo zakril odprta usta z dlanjo in je veselo kriknil:

»Na, pa daj še, če moreš... kar dihaj še v steklo... No, ali nočeš?«

Marlenka je hotela nekaj odgovoriti, ali Konrad je krepko tiščal dlan na njenih ustih.

»No... dihaj še v steklo...«

Nenadoma pa je izpustil roko in skremžil svoj beli obrazek:

»Ti, Marlenka, grizla pa ne boš več... ne pustim tega...«

In pričel je ogledovati dlan.

»Kakor pes si!« je karal sestro. »Glej, kako globoko se poznajo tukaj v mesu tvoji zobje...«

»Imam ostre, kaj!« se je ozrla Marlenka smehljaje nanj. »Boš vedel, kaj se pravi zatiskati ženskam usta...«

»Le čakaj me!« ji je grozil Konrad, v srcu pa ji je že davno vse odpustil.

Zalka je v tem hipoma veselo plosknila:

»Zajca vidim... proti Golobijeku teče, po bregu navzgor... Poglejta, hitro!«

»Saj res!« sta kukala v tem trenutku že obadva, Marlenka in Konrad z Zalko vred skozi okno in postala zopet dobra prijatelja.

»Kako je velik!« se je čudila Marlenka.

»In lep pa nagel — kaj ne?« ga je hvalila z rahlim smehljajem na licih Zalka.

»Kmalu bo na vrhu Golobijeka, pa ga ne bomo več gledali. Florjanovo podrto zidanico bo kar preskočil, če se bo močno zaletel,« je prerokoval Konrad. »Je že blizu Golufove kapele...«

»Kakor blisk — tako je uren,« je menila Zalka. »Če bi bila jaz tako urna, bi letela kar v nebesa, na vrh Kuma pa gotovo...«

Marlenka je globoko zasopla:

»Zdaj — je že na oni strani Golobijeka... škoda... Jaz bi ga vedno lahko gledala. Bogvedi, kam bo tekel naprej? Morda obišče Tinč-

kovo kočó ali pá starega Škofa . . . to bi ga Tinček napodil s krampom ali cepínom, dá bi bilo veselje . . .»

»Starj Škof bi ga pá ustrelil, potem pa pohrustal: ham, ham! — kakor sam pravi . . .» je razlagal Konrad.

»Saj ni zajec dober za jed,« se je protivila Zalka.

Konrad je širokó odprl oči:

»Pa še kako dober je! Naš stric Andrej, ki je lovec, mi je sam povedal, dá je najrajši divje zajce . . . Pa boš potem tí, Zalka, pravila, dá ni zajec za jed?«

»No, pá naj bó, naj obvelja tudi tvoja enkrat!« se je s težkim srcem vdala Zalka.

»Zopet en zajec!« je v tem hipu z drhtečim glasom naznanila Marlenka.

Zalka in Konrad sta naglo pogledala:

»Ni ne zajec, saj le pes je . . . Ali slišiš, kako hudo laja? . . . Zdaj sledi zajcu. — — Hoj, kaj pa je to? Marlenka, ali vidiš? . . . Lovci gredo gor po bregu, rávno iz hoste so prišli . . . tudi stric Andrej je tam . . . ga poznam po kamížoli, pa puško ima preko rame tako malomarno obesheno kakor kakšno motiko. Troje jih je, troje lovcev . . . Še dva psa tečeta zadaj za njimi . . .»

Gledali so napeto skozi okno; lovci so gazili sneg do kolen, težko so hodili po strmém bregu navzgor proti Golobijeku; svetle puške so prijetno bingljale z ramen, psi so lajali in cvilili.

»Da bi stric Andrej vsaj kaj ustrelil!« je želel Konrad. »Jaz mu privoščim vse zajce, ker jih ima tako rad pečene pred seboj na mizi.«

Lovci so dospeli na vrh Golobijeka in so čakali nekoliko časa; psi so utonili na ono stran grička — lajanje je za hip zamrlo, a se nenadoma zopet oglasilo in se večalo. Kmalu nato je zagrmel strel, za njim takoj spet drugi.

»Že streljajo zajca! . . .» je spreletelo Zalko in oprijela se je zidu. »Meni se zajec ravno tako smili kakor človek. Če bi mene kdo ustrelil, bi ne bila vesela; zato tudi zajcu ne privoščim smrti.«

»Zajec pa nima pameti!« jo je poučeval Konrad.

Pok, pok! — je zadonelo zopet zaporedoma na hribčku; nato so izginili lovci na ono stran, in pasje lajanje je utihnilo v daljavi.

»Meni se zdi, da je stric Andrej streljal,« je rekla Marlenka.

»In tudi zadel!« je pridejal še Konrad. —

Do mraka so gledali zamišljeno venkaj na pobeljene zimske pokrajine; pod noč pa jih je nenadoma zdramil težak ropot zunaj v veži. Hiteli so od okna in iz sobe. V veži je stalo s psmi troje lovcev, stric Andrej med njimi, v roki velikega, ustreljenega zajca; otepali so si z visokih škornjev sneg.

»He, Mara, kje pa tičiš?« je klical stric Andrej mater, ki je prišla kmalu nato iz kuhinje. »Stopi dol v klet po polič vina — sem presneto truden in žejen seveda tudi.«

»Koj dobite!« —

Lovci so šli težkih korakov v sobo, odložili puške in posedli okrog mize. Otroci pa so se gnetli okrog strica Andreja in ga vleкли za gorko, kosmato kamižolo.

»Oh, stric Andrej! Ali je vaš ta zajec? Ali ste ga vi ustrelili?« je izpraševal Konrad in dvignil ustreljenega zajca za dolga ušesa.

»Jaz sem ga ustrelil, Konrad, jaz . . .« se je smehljaše pobahal stric Andrej in si zavihal košate brke noter do rdečih ušes.

»Ti si ustrelil zajca, Andrej, jaz bi bil pa kmalu ustrelil srno«, mu je dejal eden izmed lovcev, brkati in kosmati Motah, in položil natežko svoje velike medvedje roke predse na mizo.

Stric Andrej je pokimal:

»Samo obstrelji si srno, Motah . . . Bogvedi, kam je zbežala; jaz mislim, da na hribe, v Jatno . . . Jutri jo gremo poiskati, kajne? . . . Nekaj časa bomo imeli krvavo sled pred seboj, zato bo lov prav lahek . . .«

»Šli bi že danes, če bi ne bilo te noči čisto pred nosom,« je menil z votlim, zateglim glasom Motah.

V tem se je vrnila iz kleti mati s poličem vina, ki ga je postavila pred lovce na mizo.

»Kar pijte! Vem, da vas je dolga hoja močno užejala! . . .«

»Ampak lov se je danes bolj slabo obnesel,« se je jezil stric Andrej in pil v krepkih, hlastnih požirkih iz trebušatega poliča.

»Kaj se hoče!« si je uprla mati roke ob bok. »Enega zajca ste pa le prinesli s seboj.«

»Pa kako težak je . . . glej, mama!« ji je pomolil Konrad zajca pred oči in se delal, kakor da ga prav težko drži v rokah.

»No, verjamem . . .« se je nasmehnila mati.

Konrad je sedel na klop in si položil mrtvega zajca na kolena.

»Kako mehko dlako ima!« ga je božala Marlenka po hrbtu navzgor do glave, do dolgih uhljev.

»Zdaj ne more nič več misliti, kako bi tekeli; ravno v srce ga je zadela krogla. Zato tudi gleda tako žalostno in debelo!« se je smilil Zalki.

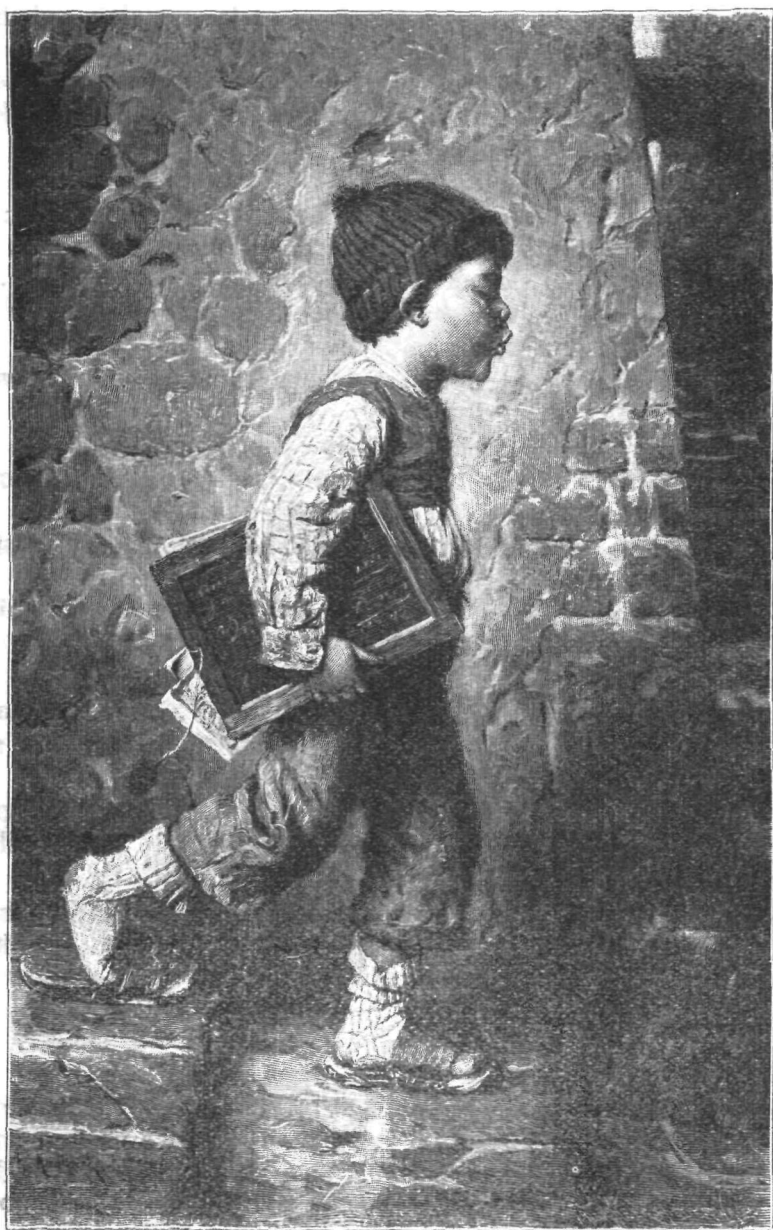
Stric Andrej se je globoko odkašljal:

»Konrad, le dobro ziblji zajca, da bo zaspal še bolj sladko kakor že spi . . . ti presneti kerle . . . tako drži to ubito žival v naročju kakor majhnega otroka. — Mara, pit pojdi! Polič bo kmalu prazen, pa boš morala iti spet po drugega.«

Mati je prisedla k mizi, lovci so pili, Konrad in Marlenka pa sta gledala zajca po mehki dlaki . . .

To so bili lovci: Za mizo so sedeli mrkih oči, v visokih škornjih, v težkih kožuhih, kučme globoko do čel; bili so lovci to: puške so počivale v kotu, počivali so pod mizo psi, polič na mizi pa ni počival in je krožil veličastno od ust do ust; tekom časa se je stricu Andreju jezik počasi popolnoma razvozljajal, in pričel je pripovedovati razne zanimive lovske zgodbe, vsi drugi pa so ga verno poslušali . . .

Iz šole domov

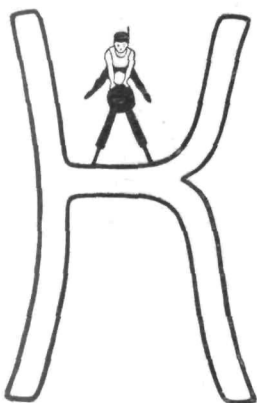

STRIC TINE:

Čitati — dobro, poizkusiti — bolje!

(Dalje.)

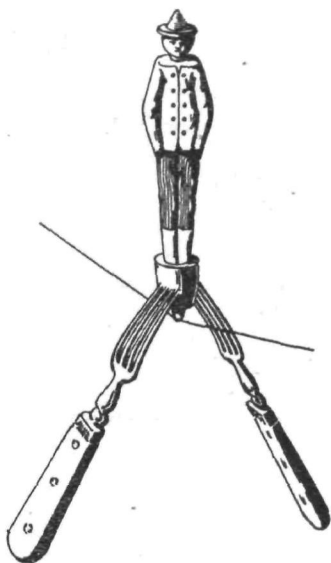
5. Plesalec na vrvi.

do je že videl glumača, ki pleše visoko gori v zraku po napeti vrvi varno, kot bi hodil po trdih tleh? Prav res! Pa ne samo to. Še dedca si naprti, pa ga nese preko ulice z ene strani na drugo. In samokolnico vozi pred seboj in počenja še druge budalosti. Seveda na vrvi! Ne svetujem vam, da bi poizkušali to umetnost. Posebno ne visoko od tal! Cela noga je boljša od zlomljene. Za zabavo si pa lahko naredite možica, ki bo plesal po vrvi namesto vas.

Vzemite prilično 15 cm dolg kos lesa in ga izrezljajte v podobi možica — če znate! Posebno vam priporočam v ta namen suho lipovino ali vrbovino, ki je prav lahka in mehka. Če vam naredi sestra za možica obleko, tu i prav. Na vsak način potrebno pa to ni. Tam, kjer bi moral imeti možic škornje, mu nataknete zamašek iz probkovine tako, da gleda konec prišiljenega lesa skozi njega. Sedaj zataknete v zamašek še dvoje vilic, kakor vidite na 10 sliki, in možic je pripravljen za svoj vzvišeni poklic. Treba je samo, da napnete preko sobe primerno vrvco in postavite možica z nogama na njo. V ravnotežju se obdrži kar sam. Lahko ga izpustite. Tudi se zapelje po vrvci dalje, če jo držite poševno napeto.

Že prej sem omenil, da je možic lahko oblečen. Kdor se upa, naj naredi možica, ki stoji na eni nogi. Namesto vilic mu damo v roke navzdol zakrivljeno žico, ki nosi na obeh koncih kroglico gline. Žica pa mora biti v rokah pritrjena toliko, da se ne more sukati. Pripominjam, da morata biti

Slika 10.

kroglici nižje od stopala one noge, ki možic stoji na njej (sl. 11.).

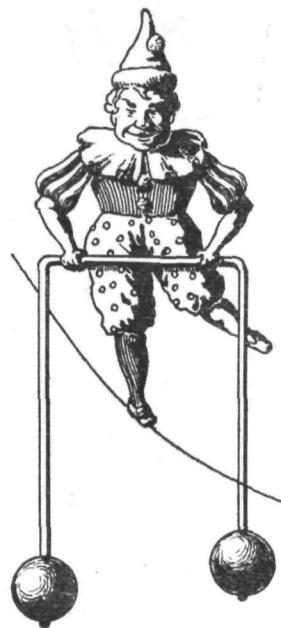
Ko sem vam pripovedoval o možicu vstajaču, sem omenil težišče. Ono je sicer vzrok, da se često kaj prevrne, kar bi naj stalo pokonci. V našem poizkusu pa pomaga, da stoji plesalec na tanki vrvci. Zakaj? Možic je iz lahke tvarine. Ko zapičimo v zamašek vilice, se pomakne težišče globoko proti ročajema tako, da je pod točko, ki je v njej podprt plesalec. Če nagnemo možica na stran, smo pomaknili s tem težišče višje. Rekel sem vam pa, da hoče biti težišče vedno na najnižjem mestu. Zato zavrti možica nazaj in ga drži na vrvci v ravnotežju. Prav tako je z možicem, ki smo mu dali v roke žico s kroglicama. Zato morata biti kroglici iz kake težke snovi in pritrjeni precej globoko pod podporno točko.

6. Tehnica.

Mera in vaga v nebesa pomaga, pravi narodno reklo. Zato bi vas rad seznanil z merjenjem in s tehtanjem. Zato vam zdajpazdaj govorim o centimetrih in zato vam danes popišem tehtnico, ki bo tako natančna, da bo visoko nadkrilila vse mostne, mesarske, kramarske in druge tehtnice. Ampak posluh, pa odprto glavo in spretnost v dlani!

Tehtnici najprej stojalo. Če imate na razpolago oster nož in kakršnokoli žago, izdelajte stojalo iz lesa. Poiščite kje kos 2 do 3 cm debele deske in jo prirežite tako, da dobite prilično 15 cm dolg in prav tako širok podstavek. Zatem vzemite drugo deščico, ki bodi n. pr. 2 cm debela, 4 cm široka in 25 do 30 cm dolga. Vanjo zažagajte 1 cm široko in 15 cm dolgo režo, pa jo pritrdite s celim koncem sredi podstavka. Na vsako ročico zgornjega konca pribijte še z majhnimi žrebljiči po 1 cm širok in dolg košček ploščevine, ki vam jo drage volje da vsak klepar. Pa imamo stojalo za tehtnico (sl. 12). Kdor se ne upa zgraditi takega stojala, ta uporabi namesto njega navadno steklenico zelenko, ki je bila v njej slatina.

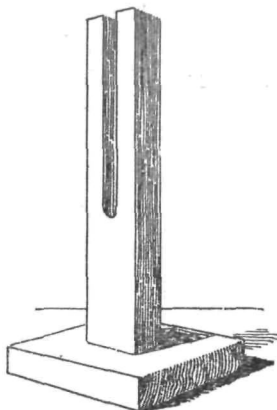
In sedaj prečko. Odrežite od probkovega zamaška tri po 1 cm debela kolesca, pa jih natakните na veliko pletilko. Prvo bodi na sredi, drugi dve pa na vsakem koncu pletilke. V srednje kolesce zapičite nato na vsako stran pletilke po eno šivanko s konico navzdol, da gledata konici prilično pol

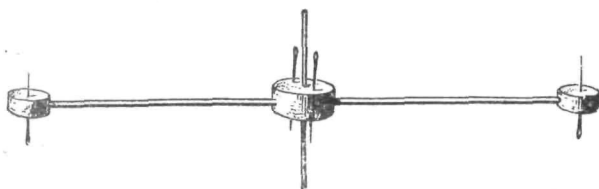
Slika 11.

centimetra iz spodnje zamaškove ploskve. V skončna zamaška zabodite po eno šivanko, pa tako, da se vidi spodaj kakih 6 mm dolg kos šivanke z ušescem. V srednje kolesce zabodite še drugo pletilko, ki služi namesto jezička in za uravnavanje tehtnice. Prečka je pripravljena (sl. 13).

Skledice izrežite kar iz lepenke. Popolnoma enaki morata biti, pa izrezani iz istega kosa, da je njih teža kolikor moči enaka. Vsako skledico obesite najprej na tri konce tankega sukanca, ki jih na določenem mestu zvežete. En kos sukanca bodi toliko daljši, da se da vpeljati v šivankino ušesce koncem prečke, kjer ga privežete. Položite prečko na stojalo. Ne! Na mesti, kjer se morata dotikati konici srednjih dveh šivank ploščevinastih koscev, postavite še prej žrebljič in rahlo udarite s kladivom po njem. Na ploščevini se pokaže plitva jamica. A ne naredite mi luknje! Sedaj položite prečko na stojalo, in tehtnica je gotova (sl. 14). Pri-
pominjam pa, da morate srednji zamašek premikati toliko časa, da je prečka popolnoma v ravnotežju.

Slika 12.

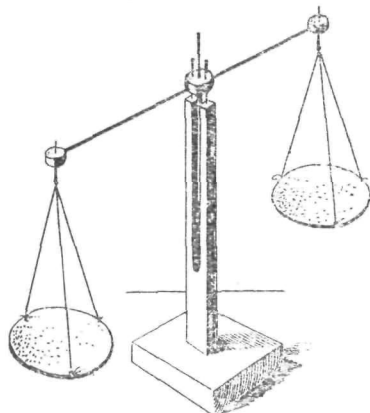

Slika 13.

Čimbolj je občutljiva tehtnica, temveč časa se ne umiri prečka, če ste jo potisnili iz ravnotežja. Občutljivost uravnate lahko s pokončno pletilko. Najobčutljivejša je tehtnica, če je spodnji del pletilke prav malo daljši od zgornjega. Če pomaknemo pletilko na-

vzdol, smo s tem tehtnici pomanjšali občutljivost. Prečka se kmalu umiri. Ali veste, zakaj? No, pa razmišljajte nekoliko o težišču! Zato tudi ne sme biti zgornji konec pletilke daljši od spodnjega. Sicer bi se prekopicnila prečka na drugo stran. Kdor ni naredil lesenega stojala, ta naj postavi prečko na steklenico. Šivanki morata biti seveda toliko oddaljeni, da stojita na stekleničnem robu. Jeziček se premika v steklenici.

A kaj nam tehtnica brez uteži! Le potrpljenje. Izposodite si srebrno krono, pa jo položite v eno skledico. V drugo položite zvitek žice. Zdaj odščipnite od žice toliko, da jo spravite s krono v natančno ravnotežje. Če nato zravnotežite žico, pa jo razrežete v pet enakih delov, tehta vsak del en gram, zakaj

Slika 14.

srebrna krona tehta ravno pet gramov. Ker bi bile take uteži nepravilne, poizkusite zviti posamezne žične kosce s kleščami v lepe zvitke s pentljo

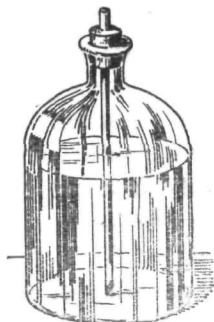

Slika 15.

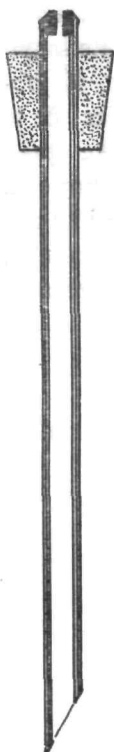
pri vrhu (sl. 15). Na podoben način si pripravite iz tanjše žice uteži za desetine gramov — decigrame, če razrežete žico, ki tehta en gram v deset enakih delov. Kako bi si naredili deka-grame? Prihodnjič poizkusimo morebiti s tehtnico kaj zanimivega. Za danes dovolj o njej.

7. Vodomet na mizi.

Velika mesta in bogati gradovi imajo krasne nasade, polne lepega drevja in pisanih cvetk. Med zelenjem in cvetjem se vijejo snežnobeke stezice. Tupatam se skriva med grmičjem mramornat kip. V senčnih kotih so mizice in klopi. Na odprtem prostoru pa vidimo često v tleh vzdano velikansko skledo. Sredi sklede je kup z mahom poraslega kamenja ali školjk, ali pa stoji tam kamenit dedec z ribo v roki. In iz kamenja ali iz ribe brizga curek srebrnočiste vode visoko v zrak, pa pada in se zbira v tisti skledi, ki ni skleda. To je vodomet. Ne rečem, da bi si naredili kaj takega. A za igračo si lahko naredite vodomet, ki ga postavite kar na mizo.

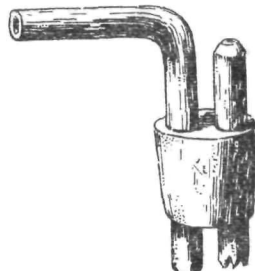
Slika 16.

Slika 17.

Vzemite precej veliko steklenico in nalijte vanjo toliko vode, da ostane zgornja tretjina prazna. Steklenico zamašite nato s prevrtanim zamaškom, skozi zamašek pa vtaknite tanko cev iz bezgovine tako, da sega do tal (sl. 16). Zamašek mora ob stekleničnem vratu in ob cevi zapirati neprodušno. Cev bodi na spodnjem koncu poševno prirezana, da se na stekleničnem dnu ne zamaši. Na zgornjem koncu zamašite cev s pečatnim voskom in prevrtajte skozi zamašek z razgreto pletilko drobno luknjico, kakor kaže prerež na 17. sliki. Če pihnete zdaj skozi cev v steklenico in se hitro odmaknete, brizgne iz luknjice curek vode v zrak. Čim močnejše ste pihnili, toliko višje šine voda in toliko dalje traja brizganje. Curek pa se boljbolj krajša in na-posed preneha popolnoma.

Prav lepo se pokaže vodomet, če vzamete veliko skledo, postavite steklenico vanjo in jo obložite s kamenjem in peskom, da je vsa priprava skrita do vrha cevi. Mnogo močnejši vodomet dobimo, če vtaknemo v zamašek poleg prve cevi še drugo, ki sega le malo v steklenico in se ne dotika vode. Drugo cev zvežemo s koščkom kavčukove cevi, kakršno uporabljajo kolesarji pri sesalkah. Še bolj enostavna je primerno ukrivljena bezgova cev (sl. 18). Če pihamo skozi drugo cev v steklenico, dobimo močan vo-

Slika 18.

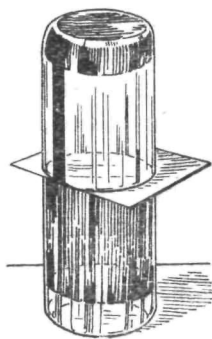
domet, ki brizga toliko časa, dokler je kaj sape v pljučih. Kaj pa, ko bi zvezali drugo cev s kolesarsko sesalko? O tem razmišljajte sami!

Ali bi znali pojasniti poizkus o vodometu? Čakajte, pomorem vam. Zrak se da sicer prav rad stisniti. Ko pa preneha pritisk, se zopet raztegne. Če pihnemo v steklenico, zgostimo v njej zrak. Ko nehamo, se hoče zrak zopet raztegniti. Ker pa nima izhoda, pritiska na vodo in jo požene po cevi iz steklenice.

8. Vino in voda.

Opisal sem vam poizkus o ognjeniku, ki ni ognjenik. Bog ve, če ste ga naredili in če se vam je posrečil. Na onem mestu sem tudi povedal, da se ob zadostno spretnem ravnanju ne zmešata vino in voda. Danes vam pokažem poizkus, ki se bo zdel gledalcem pravo čarovništvo.

Za poizkus si izposodite dve enako veliki kupici z brušenim robom. V prvo kupico nalijte vode, v drugo pa temnordečega vina. Kupici napolnite prav do vrha. Položite na ono kupico, ki je v njej voda, list močnega papirja, pa ga pritisnite z dlanjo leve roke. Če nato z desnico hitro prekucnete kupico v zraku in odmaknete levico, vidite, da voda ne izteče iz kupice. Prepričan sem, da veste, kaj je vzrok temu. Če pa kdo ne ve, pa naj vpraša v šoli. Jaz nimam sedaj časa za razkladanje. Končati moramo poizkus. Postavite torej prevrnjeno kupico na ono, ki je vino v njej, pa tako, da leži rob ob robu. Sedaj naredite strašno učen obraz, pa recite gledalcem, da morata na vašo besedo vino in voda menjati prostor. Vino mora v zgornjo, voda v spodnjo kupico, ne da bi v tem premaknili obe posodi. In to ni baš težko. Primite zgornjo kupico, da se ne premakne, in potegnite papir toliko na stran, da se naredi na kraju med vinom in vodo ozka špranja. In glej! Vino se dviga v lepo rdeči progi v zgornji kozarec. V nekoliko minutah se pokaže vrhu vode plast vina in — čudno! — v spodnjem kozarcu je pod vinom prav toliko vode (sl. 19). Selitev traja tako dolgo, da je zgoraj samo vino, spodaj pa samo voda in — klanjam se, gospoda! Hvala za pozornost!

Slika 19.

(Dalje.)

V spominsko knjigo.

*Drevo poglej:
pomlad iz vej
nam kliče cvetje.*

*Jesenski hlad
nam vrže sad
v naročje z veje.*

*Glej, vse nas dni
drevo uči,
a mi razumno*

*Cvet odleti
in sad zori
nam na poletje.*

*Pozimski čas,
ko brije mraz,
život nam greje . . .*

*v dan dela vroč
trpeč, pojoč
naprej pogumno!*

Fran Žgur.

S. KOPRIVEC:

Naša Marijanica.

zdati vam moram takoj, dragi Zvončkarji, da to ni bila Marijanica »nežnega« spola, ampak še nežnejšega — samica domačega goloba.

Kako pa je prišla golobica do tega imena? — Zaradi svoje časih nadležne prijaznosti. Pri vas ste tudi vajeni, da daste vsaki živali, ki jo imate, svoje ime, še celo lesen konjič postane »belec«.

Ime ji je bilo izrečeno; poklical jo je drugi, tretji; ime se je golobice oprijelo, in na klic: »M'r'jan'ca, pojd'!« se je gotovo odzvala.

Imel sem živalco sam na domu, dokler mi je ni ugrabil mali kragulček ptičar (mišar); hočem vam podati nekaj spominov na Marijanico, da vidite, ljubi Zvončkarji, česa je zmožen nedolžen golobček.

Nekje v Ljubljani je dal pred leti hišni gospodar mogočen ukaz, da se morajo odpraviti vsi golobi iz bivališč na poslopju. Nesrečni parček je tudi izginil, eden njun nedorastel otrok — le tuintam pokrit z mehkim puhom — pa je prišel v roke trdoglavemu paglavcu, ki pa je imel precej storjen sklep, da mu mama za večerjo napravi ocvrtega goloba. Da pa se še nekoliko poredi, je zaprl neusmiljeni deček nesrečnega goloba v temno shrambo in mu natresel koruze.

Soseda gospa K. je k sreči zvedela za jetnika, ki čaka na izvršitev obsodbe. Zasmilil se ji je golobček, in prosila je zanj milosti, mama se je tudi branila delati ocvrtega goloba, zato je prišel golobček kmalu v last gospe K.

Prvi križ je bil tu. Drugi pride precej: kako to ubožico nakrmiti, da od lakote ne pogine. Gospa si je prizadevala na vse načine, pripraviti živalci hrano v želodček; napravila je svaljke iz kruha, namočenega v vodi ali mleku, in jih je siroti tlačila v kljunček, ki ga pa je bilo treba še na stežaj odpirati. To krmljenje je bilo gotovo mučno, toda — hočeš — nočeš — moraš; tudi je kar kratkomalo položila živalco vznak in ji natresla pšena, prosa in kljunček. Za vse te mučne poizkušnje je dobila golobičica navadno vselej — poljub.

Minevali so dnevi, gospa in golobičica sta si bili vdani prijateljici; obe sta se privadili raznim načinom krmljenja.

Golobica je postajala krepkejša in tudi dostojno obleko je že dobila.

Časih ni bilo nikogar, ki bi jo krmil; tedaj pa je bilo treba misliti na samostojno uživanje jedil, in res je živalca začela pobirati konoplje, ki so odletavale kanarčkom.

Mislila je gospa: Marijanica, dorasla si, postala si zrela, da pojdeš v svet, zato je spustila živalco na svobodo, toda golobica se je vrnila le vedno na okno.

Sklep je bil storjen: ako ti ni za svet in tvoje vrstnike, pa ostani pri nas!

In gruljenja ni bilo konca, pa tudi sladkih besed »naši Marijanici« ni manjkalo. Vedno je bila pod nogami, se je priklanjala, stresala s perutmi, grulila. Najrajša bi videla, da bi jo bil kdo obgovarjal in nosil po rokah. Ubožica se ni odstranila od človeka; pri vsakem delu je bila poleg in silila v roke.

Ob pogledu na to živalco si nisi mogel misliti, da je to mogoče: ta žival nekaj želi, se nekako zaveda, da je navezana na ljudi, in da tako mora biti, čeprav ji ne pristoja — mogoče hoče biti hvaležna, ker ji je bilo rešeno življenje, ali te pa graja, ker ji je bil dan povod, da se je navezala na ljudi. Kdo ve!

Ob času, ko se je gospa K. preselila iz Ljubljane na kmete, sem postal jaz novi gospodar »naše Marijanice«.

Na novem domu si je sama izvolila svoje bivališče vrhu prizidka nad štedilnim ognjiščem. Ako sem temu ugovarjal in jo odganjal s prizidka, je bila precej zopet na izvoljenem mestu, se zavrtela okrog svoje osi in me prav pošteno okregala s svojim gru-u, gru-u. Kaj sem hotel, prepustil sem ji prostor nad štedilnikom...

Prve dni se ni nič kaj dobro počutila, ker je bilo menda presvetlo — v mestu so same temne luknje. Dobrikal sem se ji, ona je prikimavala — bila sva kmalu dobra prijatelja. Če sem se ji približal z roko, me je tolkla s perutmi in odrivala s kljunom, češ, kaj imaš ti opraviti na moji trdnjavi.

Njena hrana je bila izvečine konoplja; prav dobro je vedela, kdaj se njej v zabožku odmerja porcija; časih je šlo za silo tudi proso; pšenice, koruze i. dr. ni mogla uživati. Spravila se je tudi nad kruh in to takrat, kadar sem zajtrkoval; največkrat je le trgala drobce in jih metala daleč okrog.

Dolgo si ni upala drugam kakor s svoje trdnjave na bližnjo mizo in okno; kadar ji je bilo treba peska, ga je dobila po tleh.

Smešni prizori so se nudili večkrat, kadar je Marijanica šetala po tleh in so se pripodile kar tri zverine pasjega plemena v kuhinjo. Vsakega je sprejela z udarci perutnic in ga spremila v njegovo zatišje — v podpeček.

Miru ni dala drugače, kadar ji ni bilo vse všeč, da je držala »košek«.

Bila je preprijazna, prevljudna in bogsivedi kaj še vse; preprijazna tako, da mi je večkrat ušla pikra beseda, ki bi zadela najboljše srce preobčutno. Marijanica se ni zmenila: razšopirila je rep in peruti, nabijala še bolj s svojim gruljenjem in me naskakovala. Gospe K. ni smela videti, da bi naslonila glavo na mizo. Prifrftotala je s svoje trdnjave, ji sedla na glavo, grulila in jo vlekla za lase in ušesa.

Ko so prižgali zvečer luč, je bilo treba ravnati oprezno; priletela je s svoje trdnjave na mizo, in v hipu je postala tema; marsikateri cilinder je našel svoj hladni grob v drobcih na tleh...

Ako je nameravala prileteti na mizo, je bilo treba vse papirje pritr-diti, sicer je šlo vse na štiri vetrove. Vrgel sem jo v zrak, toda preden sem potegnil roko nazaj, je bila že zopet pred menoj, se šopirila in me naska-kovala.

Imela je navado, da mi je sedla na ramo in mi prebiralala po laseh in okrog uhlja. Če sem zasukal glavo, me je obirala po licu, po brkah in okrog oči. Ako pa je bila jezna, me je kljuvala, da je bilo treba paziti na oči. Sedla je celo tujemu človeku na glavo ali na ramo, ako je stopil v kuhinjo. Najrajša je šla k ženski, ki je govorila z nežnim, tankim glasom. Ako je gospa pela, je bila Marijanica takoj pri njej.

Ako je slišala glas gosli, ali da so otroci v šoli peli, je grulila na vse pretege in letala po kuhinji.

Sčasoma si je upala tudi iz kuhinje in celo do vodnjaka; tem po-hodom se je jako privadila. — Občudovala je svet, toda vrnila se je vse-lej k svojim.

Če je Marijanica sedela na vodnjaku, in so otroci v šoli peli pri od-prtih oknih, je bila takoj v šolski sobi. Moral sem vedno ob petju zapirati okna; tedaj pa je letala od okna do okna in silila v šolsko sobo. Slišal sem jo celo na šolskem pragu pred vrati šolske sobe gruliti med poukom.

Nekega poletnega dne je sedela Marijanica na znotranjem odprtem oknu v šoli, ko so prihajali mali modrijani k pouku. Ura odbije, vstopim v šolo: »Molimo!« — Med molitvijo so se ozirali otroci proti oknu in se prav pritajeno smejali. Že sem hotel ziniti — pa se mi hipoma znajde naša Marijanica na rami. Zamahnem z roko, in tako hitro je bila skozi okno ... Kakšen smeh bi bil v šoli, da ni bilo to med molitvijo.

Kadar pa je Marijanica le predolgo občudovala krasno prirodo, jo je bilo treba vabiti zopet med štiri stene. Privadila se je vabilu in reči je bilo treba samo: »M'rjan'ca pojd'!« in bila ti je že na rami ali skozi vrata v kuhinji.

Skoro vsako jutro me je prišla buditi na postelji, če so bila le kuhinj-ska in sobna vrata odprta. Če sem se dvignil v postelji ali ne, ona je ve-dela, da sem še v postelji. Počepnila je na blazino, grulila in me božala s kljunčkom. Nema lokrat so me čakali zjutraj pred sobnimi vrati trije psi, med njimi tudi naša Marijanica.

Zadela pa jo je prva in predzadnja nesreča. Na omari je na robu le-žalo prazno rešeto, tik omare na tleh pa posoda z mrzlim lugom. Zvečer je bila Marijanica še zdrava, drugo jutro pa dobimo ubogo živalco sedeti žalostno na robu posode, popolnoma napojeno z lugom, rešeto pa v lugu. Kljunček nekako porjavel, obronki oči ravnotako, njeno perje tudi po-rjavelo in premočeno do kože. Dala ni nobenega glasu, in pričakovati je bilo, da vsak čas pogine.

Priletela je namreč z ognjišča na bližnjo omaro in sedla na obroč rešeta. To se je prevagalo, pokrilo Marijanico in jo vrglo v lug. Imela je menda še toliko moči, da se je vzdignila in sedla na rob posode.

Gospa in njena sestra, ki je bila ravno na počitnicah, sta jokali brez utehe; celo meni bi skoro ušel jok. Pestovanja ni bilo konca: dobila je Marijanica laškega olja, se sušila v naročju ob toplem solncu in ne vem, kaj še vse — menda je celo sv. Anton dobil dvajsetico, če naša Marijanica okreva...

Res je okrevala v par dneh in zopet je bila — pa še bolj — »naša M'r'jan'ca«.

Ako sem jo poklical: »M'r'jan'ca pe-e-čjd!« in to v primernem glasu, je bila prej skozi vrata kot jaz in potem sem jo zvabil, kamor sem hotel.

Gospa je hodila k sosedu po mleko in zaprla kuhinjo. Odprl sem čez nekaj časa vrata, in bila je prej pri sosedu kakor gospa.

Če sem opravljal dela na vrtu in me je ugledala skozi odprto okno, je bila takoj na rami ali pa je pobirala po tleh okrog mene.

Nekega večera se je vgnezdila v podpeček — na pasja prenočišča. Psov ni pustila blizu, in isto noč ni nobeden izmed treh čuvarjev spal v podpečku. Drugo jutro pa najdem v podpečku — golobje jajce.

Dasi je bila živalca v zabavo in razvedrilo vsem, ki so jo poznali, moram vendar priznati, da se me je lotevala nervoznost, ker sem jo imei vedno — na glavi.

Prišla pa je tudi ura ločitve, in to je bila zadnja nesreča za našo Marijanico.

Nekega dne sem bil v šoli. Gospa je odšla v prodajalnico in pustila kuhinjska vrata odprta. Marijanica je šla za njo in kakor navadno sedla na vodnjak. Ob odmoru pridem iz šole, iščem Marijanico v kuhinji, pri vodnjaku, tudi drugod — ni je bilo. Kličem jo, toda zaman. Našel sem samo šopek perja v bližini vodnjaka — vse mi je bilo jasno.

Privoščil si jo je za kosilo mali kraguljček ptičar ali mišar, ki je vedno zalezoval drobne ptice, ki sem jih slehrno zimo krmil.

Kakšen jok in klicanje je bilo po naši Marijanici, si lahko vsakdo misli. Celó meni se je porosilo oko. Zdelo se nam je, kakor da bi človek odšel na veke iz hiše. Otožnost se nas je polotila.

Sklenil sem trdno, da žival s takimi ali enakimi lastnostmi ne pride več k hiši, da ne bo treba še kdaj za njo žalovati.

Kraguljčku ptičarju, četudi mišarju, pa sem napovedal boj in smrt do zadnjega.

Vam, dragi čitatelji »Zvončka«, pa ne svetujem, da bi kdo poizkušal na opisani način udomaćiti domačega goloba. Pustite živalco živeti, kakor zahteva njena prirojena narava, ker tudi na ta način užijete lahko z njo mnogo veselja.

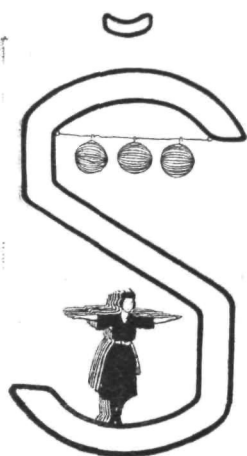

Mož, mačka in miš

H.: 9

Zajokal je ...

e nikdar ni zajokal srček moj. Menil sem in večkrat tudi rekel, da se jokati niti ne zna. Pa mama je rekla, da se zna, pa še dobro.

Moj srček je bil rojen na dan Marijinega rojstva in zato tudi krščen na ime Marijino. Kličemo ga pa različno, kakor se pač zdi vsakemu najlepše. Teta Lola, ki je že obhodila veliko sveta, ki je že bila celo na Kitajskem in Japonskem, mu je dala angleško ime »Meri«.

Oblečen je moj srček zdaj, ko je zima, v toplo rdečo suknjico; na glavi ima rdečo čepico. Iz te čepice pa gledajo droben obrazek, velike črne oči in majhen nasek. Ročice ima v belih rokavicah, kjer pa je le palec sam zase. In če primeš za ostalo rokavico, vidiš, da prstkov ni v njej. Drži jih moj srček v pesti.

Govoriti še ne zna, a dobro razume, če ga vprašam, kje je mama, atek, teta Lola, teta Lenka, stari atek, stara mama. S kazalcem pokaže na vsakega, pa se zasmee. Starega atka celo pocuka za ruse. Pa da ni hud, ga objame, kakor vse druge, ki jih ima rad.

Tudi hoditi že zna. Seveda ga časih zanese, da pade, a to ga ne odvrne, da bi ne šel dalje, ko je spet pokonci. Tudi stopnic še ne pozna. Ni še dolgo tega, ko je hotel v drugo sobo. Prav moško je stopal, tudi čez prag je stopil tako. A ni dosegel tal druge sobe. Hipoma se je videl v rokah tete Lenke. Malo začudeno je pogledal, in vse je bilo pozabljeno.

Lep popoldan je bil. Toplo solnce me je prvič izvabilo na klop pred hišo. Od daleč sem videl, da nese varuhinja mojega srčka. Šel sem nasproti. Kmalu je bil v mojih rokah. Nesel sem ga na klop, a še preden sem došel do nje, je podaljšal usteca, zamižal in — zajokal. Tolažil sem ga, a nič ni pomagalo. Šele v rokah varuhinje se je potolažil. Vse je bilo zaman, da bi ga zopet izvabil v svoje naročje.

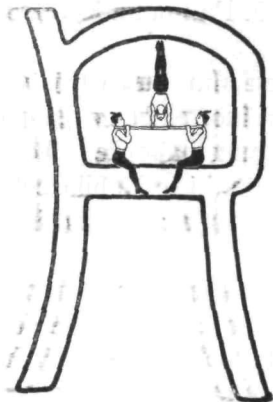
Srček, zakaj si bil tak? Zaman vprašujem, saj še ne znaš govoriti. Ali mi boš povedal, ko boš znal? Ne boš! Pač pa boš, ko dorasteš, znal čitati in ti bo sestraneček Jožek, ki ima svoj »Zvonček«, pokazal to številko. Podaljšal boš usteca, pogledal svetlo in — se zasmel.

VEKOSLAV STRMŠEK:

Učenec — tat.

(Spominu svojega očeta iz njegovih zapiskov priobčil Pavel Strmšek.)

avno ob času je bilo, ko so obhajali pri nas sveti misijon, ko so obdajale cerkev mnogoštevilne stojnice, polne najpestrejših reči. Vstopim zjutraj v šolo in zvem, da je ukradel najpridnejši učenec France prejšnji večer nekemu kramarju podobico; a zasačili so ga, in moral je podobico zopet vrniti.

Začuden pokličem učenca; v resnici nisem mogel verjeti, kar sem zvedel, zakaj France je bil vedno vesel in odkritega pogleda. Vstane in me pogleda tako boječe in preseče!

Zagledam ga v duhu, kako žalosten stoji pred razgrnjenimi podobicami. Njegovi tovariši in tovarišice si jih izbirajo in si kupujejo spominke na sv. misijon. On pa si ne more in si ne bo mogel ničesar kupiti, ker so starši silno ubožni. Kako rad pa bi vendar imel tako-le podobico s svetlim srebrnim krajcem! Skoraj nevede seže po njej in jo spusti med knjige. Zapazijo ga, primejo in mu odvzamejo podobico. Osramočen odhiti domov; doma zvedo in ga ostro kaznujejo. Sedaj pa še šola! Gotovo ga bodo zatožili! Nemirna vest mu ne da počitka, vso noč ne zatisne očesa in drugi dan pride z boječim srcem v šolo.

Ob njegovem pogledu mi je bilo vse jasno; v njegovih očeh sem bral vprašanje: Me li res tudi vi obsojate?

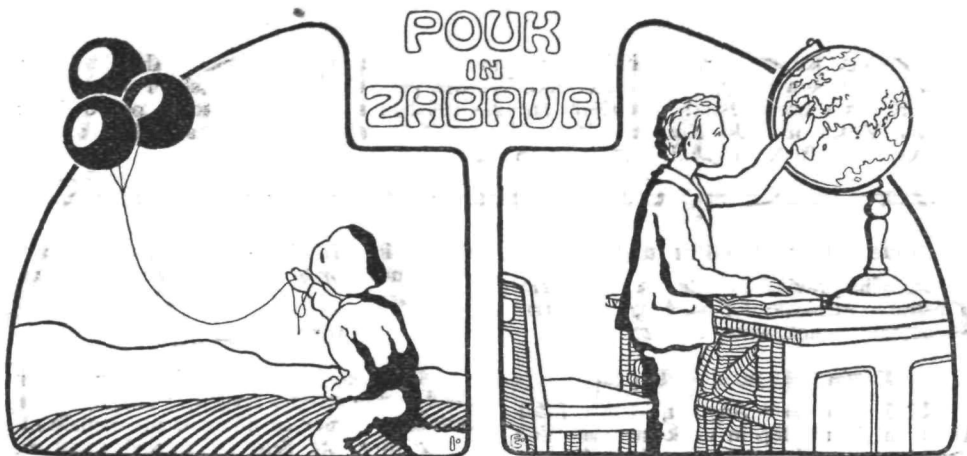
Prijel sem ga za roko ter vprašal, če bi rad tako podobico. Začuden me pogleda in mi nemo pritrди. Sežem v žep in odpošljem njegovega součenca, ki je bil priča onega dogodka, in v minuti sem imel podobico, kakršna je bila ona. Dam jo Francetu: »Na jo, tvoja bodi! Hrani jo lepo in vestno, naj te vedno spominja današnjega dne! Daj pa mi roko, da se ne izpozabiš nikdar več!«

Podal mi je roko, in solze so mu stopile v oči.

Ali sem ravnal prav? Bomo videli! ...

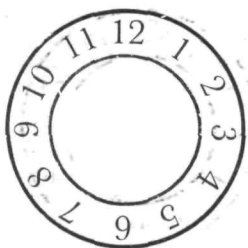
(Zapisal 3. svečna 1897.)

Uganka v uri.

Sestavil Uroš Žun.

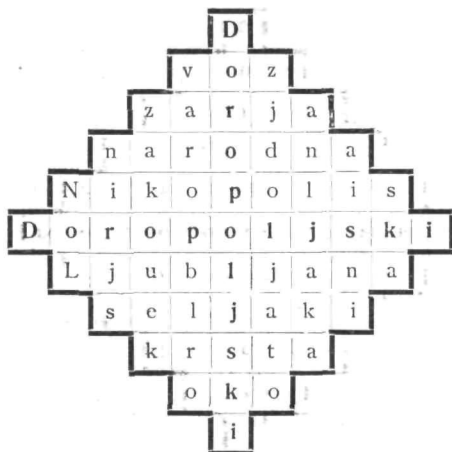

Na mesto številke postavi zloge, da nastanejo te-le besede:

- 1, 2, 3 = ptica selilka,
- 3, 4 = strupena žival,
- 4, 5 = posoda za pijačo,
- 5, 6 = volku podobna zver,
- 6, 7, 8, 9 = gora poleg Jerusalema,
- 9, 10, 11 = sad,
- 11, 12, 1 = podmorska živalinja.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev demanta v drugi številki.

Doropoljski.

Prav so ga rešili: Tilka Jelenec, učenka VIII. razr. v Šmihelu; Božena Jelenec, učenka IV. razr. v Novem mestu; Marija Ganglova, učenka III. razreda v Idriji; Vrbovšek Lenika, Hajnšek Tončka, Vračko Micika, Lipnik Pavlika, učenke IV. razr. II. odd. v Zibiki, p. Pristava; Milica Kranjc, učenka III. razr. mešč. šole v Mariboru; Gojmir Jelenc, učenec IV. razr. na c. k. vladnici v Ljubljani; Mirko Gobec, učenec IV. b razr. razr. in Svetko Gobec, učenec III. b razr. v Celju; Pavel Koren, Bogomir Mlakar in Orosel Franc, učenci V. razr. okoliške šole v Celju; Ljudmila Kegl, Alojzija Lah, Ivana Prelog, Frančiška in Jozefa Filipič, Ana Novak, Jozefa Belec in Marija Topolnik, učenke IV.

razr. pri Sv. Križu na Murskem polju; Stanko Skok, učenec v Domžalah; Vlasta Rudež, Grad Tolsti vrh; Franc Topolnik, Stanislav Vrbnjak, Alojzij Sterniša, Janez Sterniša, Alojzij Loparnik, Ivan in Mihael Tkalec, Anton Škorjanec, Franc Majcen, Jakob Osterc, Friderik Kralj, Marija Straus, Alojzija Skuhala, Margareta Gottlich, Antonija Mlinarič, Te-

rezija Prelog, Jozefa Zver, Franciška Slana, Marija Sunčič, Marija Zamuda, Alojzija Skalič, Ivana Titz in Ana Belec, učenci in učenke VI. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju.

Rebus v prvi številki „Zvončka“ so prav rešili in so za II. številko „prepozno“ došli: Tatjana, Vlasta in Vidka Horvat v Ptuj; Branko Diehl, učenec III. razr. slov. ljudske šole v Celju; Leon Berlic, dijak I. razr. v Mariboru.

Nove bolgarske poštne znamke.

Poročila pravijo iz Sofije, da je justično ministrstvo razpisalo dobavo 261.600.000 novih poštних znamk starega vzorca.

Diamant, ki ne dobi kupca.

Listi poročajo o Angležu, ki je v Južni Afriki našel prav lep in velik diamant. Ves srečen se je mož podal v London, kjer je hotel svoj zaklad spraviti v denar, toda to se mu ni posrečilo. Vsi zlatarji pravijo, da je kamen predrag, in ne morejo dati toliko imetja za en sam diamant, ki bi ga potem seveda tudi težko prodali.

Dragoceno sadno drevo.

V Whittlerju pri Los Angelesu v Kaliforniji ima farmer H. H. Woodworth šestletno hrusko, ki mu je lani prinesla 3206 dolarjev dohodka. To je res dragoceno drevo in ni čuda, da ga je farmer skrbno ogradil in ga zavaroval proti ujmam za 30.000 dolarjev (150.000 K).

Najstarejša žena na svetu.

Najstarejša ženska na svetu je Baba Vsilka. Rodila se je leta 1794. v vasi Pavelsko v Bolgariji. Žena je delala do svojega 100. leta vedno na polju. Sedaj pa živi v penziji, ki ji jo dajejo njeni vnuki in pravnuki, ki jih je nad sto. Njen najstarejši sin je star že 90 let in je še vedno čvrst ter dela na polju.

Nenavaden spomenik.

Pred Pasteurjevim zavodom v Parizu stoji spomenik, ki kaže dečka v boju s psom. Če vpraša kdo, kaj pomeni ta spomenik, potem se razvije med starim vratarjem in gostom navadno naslednji razgovor. „Ko je bil ta deček, ki se je imenoval Jupille, 12 let star, ga je napadel stekel pes. Dečko se je pa pogumno branil in pobil psa. Bil pa je ugriznjen od psa, in dobil bi čisto gotovo steklino, da ni v tistem času izumil Pasteur strupa proti steklini. Jupille je bil pacient Pasteurja in ta ga je ozdravil popolnoma, dasiravno je prišel šele po osmih dneh k Pasteurju. V spomin tega dogodka stoji spomenik, ker Jupille je bil tisti dečko.“ — „In kaj je postal potem Jupille,“ vpraša gost. Nato se pa nasmehne stari vratar, se odkrije in pravi: „Tisti dečko Jupille stoji pred vami, jaz sem vstopil v službo k Pa-

steurju in ostal do danes. Jupille sem jaz.“ — Primerjaj našo uvidno povest v današnji številki!

Milijonar — berač.

V Novem Jorku je neki znan milijonar živel čudno dvojno življenje: milijonarja in berača, o čemer se nikomur niti sanjalo ni. Stvar je prišla šele po njegovi smrti na dan. V neki novojeorški bolnici je umrl berač, znan pod imenom William Smith. Ko so natančneje preiskali njegovo obleko, so našli med drugimi listinami oporoko, podpisano od Duddly Jardina, gori omenjenega znanega milijonarja, v kateri razpolaga z imetjem enega milijona dolarjev. Uvedla se je preiskava, ki je dognala, da sta bila berač Smith in milijonar Jardine ena in ista oseba. Kaj je nagnilo moža do takega dvojnega življenja, ni znano. Najbolj čudno pa je, da se je milijonar tudi oženil kot berač in živel z ženo in dvema otrokoma v beraški, zapuščeni sobi, za katero je plačeval po en dolar na teden. Družini se niti sanjalo ni, da je njen poglavar milijonar. Kako je čudak napravil oporoko, ni znano.

„Prstni teden.“

Sedemdnevni teden, ki ga zdaj edinega poznajo izobraženi narodi, je bil najprej v rabi pri starih Babiloncih. Izvir mu je obževanje planetov (zvezd premičnic), zato so bili tudi dnevi tedna posvečeni sedmerici takrat znanih planetov, h katerim so prištevali tudi še sonce in mesec: dan Solnca, dan Lune, Marta, Merkurja, Jupitra, Venere in Saturna. Od Babiloncev so dobili to razdelbo časa stari Hebrejci, dočim so imeli Grki desetnevni, Rimljani pa osemndnevni teden (Francozi govore še danes „pred osmimi dnevi“, namreč pred tednom dni.) Ko se je razširilo krščanstvo, se je udomačil sedemdnevni teden tudi med evropskimi narodi. Nekateri azijski narodi pa so obdržali dokaj dolgo petdnevni, takozvani „prstni teden“, tako n. pr. stari Perzi — in Skandinavci. Imeli pa so „prstni teden“ tudi domačini na Javi in zamorska plemena na Novi Guineji. Stari Mehikanci so imeli poleg dvajsetdnevne istotake petdnevni teden. Prvotni teden Kitajcev in Egipčanov je bil desetdnevni, kar je tudi „prstni teden“, ako štejemo obe roki. Zdi se torej, da je bil ta način najstarejša razdelba časa, predhodnik sedemdnevnega tedna.

Ljubi gospod Doropoljski!

Naročena sem že sama 1 leto na Vaš mili „Zvonček“ in sedaj sem poslala naročnino zopet za pol leta, ker nisem več prihranila, kakor ravno 2 K 50 v. To me veseli, ker prihaja naravnost na moje ime. Zraven pisma pa prilagam takoj rešitev zastavice v podobah. V tej zastavici me je najbolj tlačila „mora“, ker je nisem še poprej nikoli videla narisane, ampak sem samo o njej slišala, da tlači. Pa mora biti res hudo, kadar tlači, ker ima tako ostre rogove. Moj papački mi je povedal, da je to tista „mora“. Povedal mi je tudi, da sta se z gospodom Dragotinom Humkom, meščanskim učiteljem v Krškem, že v dijaških letih, ko sta hodila skupaj v šole, ravnala po tem lepem izreku, kakor je v zastavici, namreč da sta „ne samo, kar jima je veleval dijaški stan, ampak še veliko, veliko več storila.“ Zraven se je pa smejal, pa ne vem, zakaj! Veste, gospod Doropoljski, v našem 5. razredu, kjer smo same deklice, tako rade proste spise pišemo. Pa jih tudi znamo, pravi naša ljubezniva gospodična Mici Windischerjeva, ki je tudi Ljubljanka, kakor menda Vi. Me jo pa imamo jako rade, ker nas tako lepo uči in izlepa ravna z nami, če smo prav časih potrebne kaj hujšega. Jaz imam sploh rada učitelje, ker sem sama iz učiteljskih rodovin. Moja stara očeta po mamici in papačitu sta bila učitelja. Moj papački je učitelj že 16 let v Trbovljah. Trije strici in teta so učitelji in moj stari stric je pa ravnatelj in šolski nadzornik Gustav Vodušek. Vidite, nas je kar za eno konferenco, kakor pravi papački. Če boste imeli kaj prostora prihodnjič, Vam bom pa popisala, kako naši rudarji ali knapje obhajajo vsako leto „Barbaro — slavnost“. Sedaj pa ne zamerite in bodite zdravi!

Vam vdana

Zlatica Kuharjeva,
učenka 5. razreda dekliške šole v Trbovljah.

Odgovor:

Ljuba Zlatica!

Prav prijetno se bere Tvoje odkrito-srčno pismo. Vesel sem ga, in tudi drugi ga bodo veseli. — Prihodnjič mi opiši ono rudarsko slavnost. Gotovo bo tvoj opis jako zanimiv. — Živela Tvoja vrla učiteljska rodovina! (Med oklepaji Ti povem, da nisem Ljubljčan.)

*

Dragi gospod Doropoljski!

Ker ste tako prijazni, se hočem seznaniti z Vami. Hodim v drugi razred č. šolskih sester v Mariboru. Najbolj me veseli računstvo. Tukaj Vam pošiljam pesemco:

Angel.

Angelček ljubi,
varuh ti moj,
lepo te prosim,
bodi z menoj!

Varuj me vedno,
angelček mili,
jaz pa poslušala
zvesto te bom!

Pozdravlja Vas

Milica Stupanova.

Odgovor:

Ljuba Milica!

Ustrezam Tvoji želji in priobčujem v svojem koticu Tvojo ljubko pesemco, ki se glasi kakor pobožna molitev!

*

Velecenjeni gospod!

Dve leti je že menda od tedaj, kar sem začel misliti na to, da bi Vam kaj pisal. Danes to storim.

Naznanjam Vam, da nestrpno pričakujem vsake številke „Zvončka“. Prav jako mi ugaja vse, kar je v „Zvončku“, a Vaš kotiček, gospod Doropoljski, prebrskam vselej najprej. Slednjič sem se odločil, da stopim tudi jaz v krog Vaših dopisovalcev. Velikokaj Vam seveda nimam pisati, vendar Vam naznanjam, da sem od preteklega Božiča v 10. letu svoje starosti. Obiskujem najvišji oddelek tukajšnje dvorazredne šole, kjer je moj oče za nadučitelja. Prihodnjo jesen me misli dati oče v srednjo šolo, bodisi v gimnazijo ali pa tudi v realko. V realki imam že brata Milana. Ta je bil v 1. in 3. razredu realke odličnjak, letos pa je učenec 4. razreda realke in pravi, da mu dela izgovarjanje v francoskem jeziku največjo preglavico. Ker izgovarjam jaz „r“ komaj napol in tudi drugega ne morem prav hitro govoriti, imam pred realko zaradi francoščine strah. Kaj pravite Vi, gospod Doropoljski, je li gimnazija z ozirom na latinsčino in grščino kaj lažja? Katere šole izmed omenjenih se je sicer bolje oprijeti!

Razen brata Milana imam še sestrico Zorko, ki se igra kaj rada z muco, kadar ta meni uide.

K sklepu tega pisma Vas lepo prosim, da bi mi na njega v „Zvončku“ odgovorili in da bi se ne hudovali nad tem mojim nadlegovanjem, ter Vas prav iskreno pozdravljam.

Stanko Zupančič,
uč. 2. razreda v Št. Rupertu nad Laškim.

Odgovor:

Ljubi Stanko!

Svetovati je težko, ker nihče ne ve, kako nanese pozneje življenje. Če bi jaz sedaj imel svetovati samemu sebi, bi se odločil za realko. Grščina je morda še težja od francoščine, vrhute pa nima za življenje nobenega pomena. Iz realke greš lahko na tehniško visoko šolo, kjer se učiš za geometra, inženirja, stavbenika, profesorja, kemika — sami lepi poklici, ki imajo čedalje ugodnejšo bodočnost. Sicer sem pa uverjen, da Ti Tvoj oče pokaže pravo pot. On Tebe in Tvoje zmožnosti najbolje pozna.

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Prvo leto sem naročena na „Zvonček“. Sedaj sem v tretjem razredu. V šolo hodim jako rada. V šoli me najbolj veseli prirodnoznanstvo, zemlščina, zemljepis in zgodovina, ročno delo, risanje in petje. Imam tudi mnogo šolskih prijateljev. Najrajša imam Veljko Ekarjevo, Terezijo Pirnatovo, Satorijevo Boženo, Mileno Šolarjevo in Petelinovo Ivanko. Rada bi bila učiteljica. Mama je že rekla, da se bom učila za učiteljico. Učim se tudi klavir in teorijo. Klavir imam že doma. Za klavir imam učitelja gospoda

Waschteta, za teorijo imam gospoda Mahkoto. K telovadbi bom tudi zahajala.

Z lepim pozdravom
vdana Vam

Saša Knausova,
učenka III. razr. v Trstu.

Odgovor:

Ljuba Saša!

Iz števila predmetov, ki se jih v šoli najbolj veseliš, je razvidno, da imaš skoro vse učne predmete enako rada. V tem pogledu nisi izbirljiva, kar je dobro. Vsak učni predmet ima dovolj zanimivosti, novosti in zabavnosti. Ker se vadiš tudi v igranju na klavir in v glasbeni teoriji, si boš lahko prisvojila toliko podlage, da se izpolni Tvoja želja in materina privolitev: lahko se boš izobrazila za učiteljico.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Tudi jaz bi se rada seznanila z Vami. Jako rada čitam „Zvonček“, in sicer Vaš kotiček. „Zvonček“ mi posojuje gospod učitelj. Stara sem 13 let in obiskujem 3. razred 2. oddelek. Imam 7 sester in enega brata, pa tudi štiri sestrične. Blagovolite to pismo priobčiti v „Zvončku“.

Iskreno Vas pozdravlja

Elza Knapičeva
v Račah pri Mariboru.

Odgovor:

Ljuba Elza!

Mnogo glav šteje Tvoja rodovina, a vem, da se vsi ljubite med seboj. Zato pa vam je dobro in lepo na svetu!

*

Čestiti gospod Doropoljski!

Pišem Vam prvič. Hodim v drugi razred „Mladike“ v Ljubljani. Šolo rada obiskujem, zato sem se naučila že mnogo lepega in koristnega. Stanujem v Sp. Šiški. Imam sestrico Mileno, ki bo začela obiskovati šolo čez dve leti. Prosim Vas, odgovorite mi v „Zvončku“, na katerega sem naročena in ga jako rada čitam.

Vdano Vas pozdravlja

Nada Cimermanova,
učenka II. razr. „Mladike“.

Odgovor:

Ljuba Nada!

Ali veš, kaj se mi čudno zdi? Stanuješ v Spodnji Šiški, v šolo pa hodiš v Ljubljano — vsak dan moraš torej prehoditi prav dolgo pot. Kolikor vem, imate v Spodnji Šiški lepo in veliko šolo. — V ostalem me pa veseli, da si naročena na „Zvonček“. Moja želja je, da bi Te v tem posnemala vsaka mlada zavedna Slovenka!

*

Kotičkova listnica.

J. V.: Polagama porabim. — J. K. in H. S.: Takisto!